



Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Planá nad Lužnicí, ČSLA 23, 391 11 Planá nad Lužnicí

Planá nad Lužnicí 31. 3. 2014

čj. UKZUZ 0024073/2014

Zpráva č. 2 oblastního odboru PLANÁ NAD LUŽNICÍ o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 17. 3. - 30. 3. 2014

1. Počasí

Během 12. týdne pokračovalo teplé jarní počasí, bylo převážně jasno, slunečno, s ranními teplotami 5-10 °C, odpolední vystupovaly k 18-20 °C. Ze soboty 22.3. na neděli 23.3. došlo vlivem studené fronty k prudkému ochlazení (cca o 15 °C). V průběhu nedělní noci začal déšť přecházet ve sněžení. V okrese Prachatice napadlo v Chrobolech 8 cm a na Zadově 25 cm sněhu. Téměř celý 13. týden byl velmi chladný. Ranní teploty klesaly k nule, i mírně pod bod mrazu a denní teploty se pohybovaly pouze kolem 7-8 °C. Následoval teplý, slunečný víkend s denními teplotami okolo 15 °C, beze srážek. Celkový úhrn srážek za poslední dva týdny činil 25 až 38 mm.



2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Srážky v posledních dvou týdnech porostům velmi prospěly, nestačí však vyrovnat srážkový deficit z předchozích měsíců. Setí jařin je převážně dokončeno, některé podniky zahájily výsadbu brambor. Probíhá vláčení luk, přihnojování ozimých obilovin a řepky dusíkatými hnojivy, některé podniky ošetřily řepky proti stonkovým krytonoscům.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 21-30 BBCH)

Porosty pšenice se nacházejí v růstové fázi od první viditelné odnože do fáze začátku sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm.

Slabý výskyt septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) byl zjištěn v okrese Tábor (Želeč u Tábora, 17.3., Řípec, 17.3., Soběslav, 20.3.), Třebíč (Březník, 18.3.) a Jindřichův Hradec (Děbolín, 25.3.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 a 37 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. V RF 51 se ve vzorku střídavě odebere 3. a 4. list shora. Ošetření se doporučuje od 12 až 50 % listů s výskytem pyknid.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51 (metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné

zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

První výskyt **stéblolamu pšenice (*Oculimacula yallundae*)** na listových pochvách byl zaznamenán v okrese České Budějovice (Dasný, 28.3.), Tábor (Kladruby, 27.3., Bechyňská Smoleč, 27.3.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Rostlina se vyryje i s kořeny, z každé rostliny se vybere jedna odnož a hodnotí se poškození bazální části, především zahnědlé skvrny v místě přechodu mezi nadzemní a podzemní částí.

Ochrana: vyhnout se zbytečně časnému setí ozimů. Podporou rozkladu posklizňových zbytků se omezuje zdroj infekce. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů, které mají účinnost i na listové choroby. Aplikaci je nutno provést v růstové fázi 30 až 32 BBCH (tj. počátek sloupkování až fáze 2. kolénka) při napadení 15 až 25 % hlavních odnoží, nebo když více než 15 % rostlin vykazuje příznaky napadení pod 1. sloupnutou pochvou. Aplikací růstových regulátorů je možno redukovat ztráty, které by vznikly případným polehnutím.

První výskyt **lemované stébelné skvrnitosti pšenice (*Rhizoctonia cerealis*)** byl zaznamenán v okrese České Budějovice (Dasný, 28.3.), Tábor (Kladruby, 27.3.).

Sledování a ochrana viz stéblolam pšenice.

První výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby pšenice (*Giberella* spp.)** na bázi rostlin byl zaznamenán v okrese České Budějovice (Dasný, 28.3.).

Sledování a ochrana viz stéblolam pšenice.

První výskyt dospělců **kohoutka černého (*Oulema melanopus*)** byl zjištěn v okrese Tábor (Soběslav, 20.3., Želeč u Tábora, 25.3.).

První výskyt požerků od **kohoutků (*Oulema* spp.)** byl zjištěn v okrese Tábor (Soběslav, 27.3.).

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vyhlýchých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vyhlýchých larev. Pozorování se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků).

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vyhlýchých více jak 50 % larev.

Hraboš polní (*Microtus arvalis*) slabý výskyt byl pozorován v okrese Třebíč (Popůvky u Jihlavy, 25.3.), Písek (Lučkovice, 28.3.), Jindřichův Hradec (Pohoří u Kardašovy Řečice, 21.3.), Jihlava (Velký Beranov, 27.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

JEČMEN OZIMÝ (RF 24–30 BBCH)

Porosty ozimých ječmenů se pohybují od fáze čtvrté viditelné odnože, do fáze začátku sloupkování, hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm.

Padlí ječmene (*Blumeria graminis*) slabý výskyt na listových čepelích a pochvách byl zaznamenán v okrese Tábor (Dolní Hořice, 27.3.), Písek (Stráž u Mirotic, 27.3.) a Třebíč (Třebíč, 17.3.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí ječmene (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Obvykle od růstové fáze 30 BBCH.

Střední výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** na listech pozorován v okrese Strakonice (Mutěnice u Strakonice, 26.3.) a slabý výskyt v okresech České Budějovice (Dasný, 28.3.), Třebíč (Třebíč, 28.3.), Tábor (Sudoměřice u Bechyně, 27.3., Dolní Hořice 27.3.).

Zjišťování výskytu síťovité skvrnitosti ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu (síťované hnědé skvrny na listech) na listové čepeli a pochvě.

Zahájení ošetření proti síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí u pozemků při 5% a vyšším napadení rostlin, od růstové fáze 30. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyt **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** na odnožích pozorován v okrese Třebíč (Třebíč, 28.3.), a slabé výskyty v okrese Tábor (Sudoměřice u Bechyně, 27.3., Řípec, 25.3., Podolí u Rat. Hor., 28.3.), Jihlava (Malý Beranov, 27.3.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu.

Zahájení ošetření proti spále ječmene se provádí u pozemků při 5% a vyšším napadení rostlin, zpravidla od růstové fáze 37. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Slabý výskyt **stéblolamu ječmene (*Oculimacula vallisneriae*)** na listech pozorován v okrese České Budějovice (Dasný, 28.3.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Rostlina se vyryje i s kořeny, z každé rostliny se vybere jedna odnož a hodnotí se poškození bazální části, především zahnědlé skvrny v místě přechodu mezi nadzemní a podzemní částí.

Ochrana: vyhnout se zbytečně časnému setí ozimů. Podporou rozkladu posklizňových zbytků se omezuje zdroj infekce. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů, které mají účinnost i na listové choroby. Aplikaci je nutno provést v růstové fázi 30 až 32 BBCH (tj. počátek sloupkování až fáze 2. kolénka) při napadení 15 až 25 % hlavních odnoží, nebo když více než 15 % rostlin vykazuje příznaky napadení pod 1. sloupnutou pochvou. Aplikací růstových regulátorů je možno redukovat ztráty, které by vznikly případným polehnutím.

Slabý výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby (*Giberella spp.*)** na pochvách listů byl zaznamenán v okrese České Budějovice (Dasný, 28.3.).

Pozorování a ochrana viz stéblolam ječmene.

Slabý výskyt dospělců a požerků **kohoutků (Oulema spp.)** byl zjištěn v okrese Tábor (Podolí u Rat. Hor, 28.3.).

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vyhlýchých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vyhlýchých larev. Pozorování se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků).

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vyhlýchých více jak 50 % larev.

Hraboš polní (Microtus arvalis) slabé výskyty pozorovány v okrese Písek (Stráž u Mirotic, 27.3.) a Jihlava (Malý Beranov, 27.3.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (30-50 BBCH)

Porosty řepky jsou ve fázi od počátku prodlužovacího růstu po hlavní květenství již viditelné, těsně obklopené nejvyššími listy.

Slabý výskyt **fomového černání stonků řepky (Leptosphaeria maculans)** zaznamenán v okrese Jihlava (Velký Beranov, 27.3.).

Pozorování **fomového černání stonku řepky** se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajistí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Slabé výskyty **plísňě brukvovitých (Hyaloperonospora parasitica)** byly pozorovány v okrese Třebíč (Valeč u Hrotovic, 20.3., Březník, 25.3., Zárubice, 27.3.), Tábor (Dolní Hořice, 27.3.), Prachatice (Prachatice, 28.3.).

Při průchodu porostem se v RF 15-26 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamená se počet napadených rostlin. Práh škodlivosti je 5 až 25 % napadených rostlin.

Preventivní ochrana spočívá v likvidaci sklizňových zbytků. Většina odrůd ozimé řepky vykazuje dobrou odolnost. Za příznivých růstových podmínek porosty infekci překonají. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost podzimního ošetření proti fomovému černání stonku řepky, pokud se použijí přípravky účinné na oomycety.

První výskyty **blýskáčka řepkového (Meligethes aeneus)** ve slabé intenzitě byly zaznamenány v okresech: Písek (Jarotice, 17.3.), Třebíč (Březník, 18.3., Valeč u Hrotovic, 20.3., Zárubice, 27.3.), Tábor (Přehořov u Soběslavi, 25.3., Dolní Hořice, 27.3., Březnice u Bechyně, 27.3.), Pelhřimov (Radňov u Rynárce, 27.3.), České Budějovice (Dasný, 28.3.).

Hodnotí se vrcholová květenství 50 rostlin (na deseti místech vždy 5 sousedících rostlin) na obvodu porostu. Hodnocení letové aktivity a prvních náletů se provádí pomocí alespoň jedné žluté misky na porost (asi od konce února nebo počátku března), která je umístěna asi 5 m od okraje pole.

Cílená chemická ochrana by měla plynule navázat na jarní ošetření v období prvního výskytu zelených pupat. Často stačí ošetření pouze okrajů porostu. Práh škodlivosti v růstové fázi, kdy jsou pupata uzavřená, jsou 1 až 2 brouci na rostlinu.

V Mörickeho miskách byli zachyceni dospělci **dřepčíka olejového (Psylliodes chrysocephala)**, střední výskyt v okrese Tábor (Řípec, 17.3.), slabý výskyt v okrese Tábor (Želeč u Tábora, 20.3.), České Budějovice (Dasný, 17.3.), Třebíč (Březník, 18.3.), Strakonice (Střela, 20.3.). První larvy byly zjištěny v okrese České Budějovice (Dasný, 28.3.).

Slabý výskyt výskyt **krytonosce řepkového (Ceutorhynchus napi)** v Mörickeho miskách, které jsou instalovány na všech pozorovacích bodech, byl zjištěn v okrese Tábor (Přehořov u Soběslavi, 17.3., Březnice u Bechyně, 17.3.), Písek (Jarotice, 17.3.), České Budějovice (Dasný, 17.3.), Pelhřimov (Pelhřimov, 18.3., Vyklantice, 20.3.), Třebíč (Březník, 18.3.), Jindřichův Hradec (Studnice u Lodhéřova, 25.3.).

Slabý výskyt výskyt **krytonosce čtyřzubého (Ceutorhynchus quadridens)** se slabou intenzitou v Mörickeho miskách byl zaznamenán v okrese Pelhřimov (Radňov u Rynárce, 17.3., Pelhřimov, 18.3., Vyklantice, 20.3.), Tábor (Přehořov u Soběslavi, 17.3., Želeč u Tábora, 20.3.), České Budějovice (Dasný, 17.3.), Jindřichův Hradec (Studnice u Lodhéřova, 25.3.).

Zjišťování výskytu brouků v Mörickeho miskách se provádí 2 x týdně ve 2 miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu brouků. Mörickeho misky nebo žluté lepové desky se umístí na 2 protilehlé strany vybraného porostu, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou. Aby se snížilo povrchové napětí vody, kápne se do každé misky saponátový přípravek a při jarních mrazících se přidá lžice kuchyňské soli, aby voda nezamrzala. Množství brouků se kontroluje tak, že se obsah misky přelije přes husté síto a brouci se po usušení určí a spočítají.

OŠETŘENÍ se provádí při překročení prahu škodlivosti, to je výskyt 3 ks brouků krytonosce řepkového (Ceutorhynchus napi) na 1 misku a 1 den, u krytonosce čtyřzubého (Ceutorhynchus palidactylus) 5 ks na 1 misku a 1 den.

Střední výskyt **hraboše polního (Microtus arvalis)** byl pozorován v okrese Třebíč (Valeč u Hrotovic, 20.3., Zárubice, 27.3.), slabý výskyt v okrese Písek (Jarotice, 17.3.), Jindřichův Hradec (Pluhův Žďár, 21.3., Plasná, 21.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha, a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

OŠETŘENÍ se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

PÍCNINY

JETEL LUČNÍ (RF 21-25)

V porostech převažuje fáze objevení se druhého a dalších pravých listů až do fáze prodlužovacího růstu lodyh případně listová růžice vytvořena.

Slabý výskyt **hraboše polního (Microtus arvalis)** byl pozorován v okrese Jindřichův Hradec (Samosoly, 21.3.) a Písek (Cerhonice, 28.3.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

VOJTĚŠKA (RF 21-25)

Slabý výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl pozorován v okrese Třebíč (Kralice nad Oslavou, 18.3.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (RF 09-10BBCH)

Jabloně se pohybují od fáze, kdy zelené špičky listů vyrůstají asi 5 mm nad šupiny pupenů do fáze, kdy zelené špičky pupenů vyrůstají asi 10 mm nad šupiny, oddělování prvních listů (stadium myší ouško).

Slabý výskyt **květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*)** pozorován v okrese České Budějovice (Temelín, 28.3., Hosín, 28.3.).

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** pozorován rovněž v okrese České Budějovice (Hosín, 28.3.) a slabý výskyt České Budějovice (Temelín, 28.3.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

Za oblastní odbor zpracovali: Ing. Pavla Fialová a Lukáš Čech